Dosarul nr. 3-1518/23

HOTĂRÂRE
În numele Legii

12 noiembrie 2024 mun. Chişinău

Judecătoria Chişinău (sediu Centru)
Instanța compusă din:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Guzun Corneliu
Grefier Fedișin Adelina

examinând în ședință publică cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Petrov Ruslan către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ și obligarea la emiterea actului administrativ,

Constată :

Argumentele participanților la proces:

La data de 21 iunie 2023, reclamantul Petrov Ruslan s-a adresat cu acțiune către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ și obligarea la emiterea actului administrativ.

În acțiunea înaintată, reclamantul Petrov Ruslan a menționat că, din calitatea sa de judecător în demisie, este beneficiar de pensie pentru vechime în muncă, în baza deciziei pârâtului nr. 09/2022/30310 din 22.11.2022, determinându-i-se cuantumul pensiei în mărime de 21080 lei.

Reclamantul indică că, în vederea îndeplinirii garanţiilor de protecţie socială, legislatorul prin Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, a stabilit condiţiile de indexare anuală a pensiilor, printre altele indicând că – „coeficientul de indexare constituie rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabileşte de către Guvern” - art. 13 din Lege.

În vederea executării Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii şi al Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, Guvernul a emis Hotărârea cu privire la indexarea prestaţiilor sociale nr. 148 din 22.03.2023, publicată în Monitorul Oficial nr.97-99/206 din 24.03.2023.

În preambulul Hotărârii Guvernului nr. 148 din 22.03.2023 se menţionează că aceasta urmăreşte scopul executării art. 12 din Legea nr.156/1998 privind sistemul

public de pensii şi al art. 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357/2022.

Remarcă reclamantul şi faptul că, articolul 13 alin. (1) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357/2022, stabileşte că, prin derogare de la art.13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023.

Respectiv, având pensia în mărime de 21080 lei, la data de 04 aprilie 2023 a primit pensia indexată în mărime de 22850 lei, or, Casa Naţională de Asigurări Sociale a indexat pensia doar în partea care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023, care constituie 11.700 lei.

Potrivit art. 126 alin. (1) Cod administrativ, un act administrativ individual se comunică persoanei căreia îi este destinat sau ale cărei drepturi sînt atinse de acesta. Această prevedere se aplică şi atunci cînd persoana ale cărei drepturi sînt atinse de actul administrativ nu a participat la procedura administrativă.

Relatează reclamantul că, pârâtul CNAS nu i-a comunicat actul administrativ individual în baza căruia a decis recalcularea pensiei, deşi acest act ar trebui să existe, or în conformitate cu art. 119 alin.(2) Cod administrativ un act administrativ individual poate fi emis în scris, verbal sau prin comportament concludent. Forma actului administrativ individual este aleasă de autoritatea publică care emite actul administrativ în baza dreptului discreţionar corespunzător obligaţiilor sale. Actul administrativ scris poate fi emis pe suport de hârtie sau în formă de document electronic.

Indică reclamantul că, deşi un asemenea act administrativ individual ar putea să nu fie motivat, aşa cum motivarea nu este obligatorie în conformitate cu art. 118, alin. (4), lit. c) Cod administrativ, acesta nu i-a fost comunicat nici după depunerea cererii prealabile şi solicitarea expresă a comunicării.

Relatează reclamantul că, nefiind de acord cu modul în care a fost recalculată pensia, la data de 28 aprilie 2023 a înaintat pârâtului CNAS contestaţie asupra calculelor efectuate la indexarea pensiei în baza coeficientului stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, solicitând emiterea unei decizii, prin care reclamantului Ruslan Petrov să-i fie indexată pensia la situaţia din 01.04.2023, prin aplicarea coeficientului creşterii de 15%, stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, la mărimea de 24242 lei.

Prin răspunsul CNAS din *****, nr. *****, a fost informat că contestaţia privind indexarea pensiei în baza Hotărârii Guvernului nr. 148 din 22.03.2023 se readresează după competenţă Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale. La expirarea termenului prevăzut de lege pentru soluţionarea cererii prealabile, nu a

primit nici un răspuns, fapt care, în conformitate cu art. 64, alin. (2) Cod administrativ, este considerat ca respingere a cererii prealabile.

Consideră reclamantul că acest refuz în emiterea actului individual favorabil este ilegal şi neîntemeiat, motiv din care a depus prezenta acțiune în instanţa de judecată, mizând pe respectarea principiului supremaţiei dreptului, inserat la art. 36 Cod administrativ.

Relatează reclamantul că, dreptul la pensie este reglementat prin Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14.10.1998, potrivit căreia pensia de asigurări sociale de stat este venitul bănesc cuvenit asiguratului, în condiţiile Legii, corelativ obligaţiilor privind plata contribuţiilor de asigurări sociale de stat.

Potrivit dispoziţiilor art. 47, al. (1), (2) din Constituţie - cetăţenii au dreptul la un trai decent şi prin asigurarea asistenţei sociale, de a primi integral pe parcursul întregii vieţi pensia stabilită în condiţiile Legii nr. 156 din 14.10.1998.

Art. 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, garantează pensionarilor dreptul la indexare anuală a pensiilor.

Cu toate cele menţionate supra, consideră reclamantul că CNAS, aplicând articolul 6 din Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023 la indexarea pensiei mele, a restricţionat nejustificat dreptul reclamantului de a obţine prestaţia socială prin indexare, deşi această restricţie nu se regăseşte în dispoziţiile art. 54 din Constituţie şi art. 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii.

Astfel, în opinia reclamantului, calculul aplicat de către CNAS este viciat prin egalitatea sa, deoarece a fost bazat pe acte normative care suprimă şi diminuează drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi cetăţeanului, astfel nu poate fi aplicat în privinţa reclamantului.

Subliniază că art. 13 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, articolul 6 din Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023 şi calculele CNAS privind indexarea pensiei sale, instituie un procedeu de discriminare în raport cu asigurarea sa socială - pensie care a fost indexată sub nivelul de 15%, vis-a-vis de alţi pensionari care au beneficiat de indexarea pensiei la 15%, ceea ce nu este compatibil cu esenţa principiilor de drept. Or, normele de drept sus menţionate încalcă dreptul la egalitate stabilit de art. 16 din Constituţie, coroborat cu art. 46; 47 din Constituţie - dreptul la proprietate, dreptul la asigurarea socială. în acest sens, consideră că calculele aplicate de Casa Naţională de Asigurări Sociale, prin care i-a fost indexată pensia la situaţia din 01.04.2023, prin aplicarea coeficientului creşterii mai mic de 15%, limitează dreptul său de a beneficia în prezent şi viitor de bunurile garantate de art. 47, al. (2) din Constituţie, în timp ce o altă categorie de pensionari beneficiază de dreptul de indexare a pensiei la 15% fără anumite limitări sau condiționalități.

Reclamantul indică cu titlu de principiu faptul că, egalitatea (art. 16 din Constituţie) este unul din drepturile fundamentale ale omului, drept care stă la baza

guvernării în cadrul unei societăţi durabile. Acest drept fundamental asigură şi egalitatea în drepturi a pensionarilor, pensiile cărora depăşesc salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023, categorie de pensionari la care este atribuit şi reclamantul. Orice dezavantajare în raport cu alţi pensionari, obligatoriu urmează a fi justificată, inclusiv din punct de vedere al echităţii, precum şi al scopului urmărit atât de legiuitor, cât şi de CNAS (Guvern) în calitatea sa de autoritate publică.

Indexarea diferenţiată a pensiilor în funcţie de mărimea acestora, incontestabil atrage după sine consecinţe negative pentru reclamant, deoarece diminuează creşterea capacităţii sale de a corespunde în mod adecvat creşterii preţurilor de consum (inflaţiei), diminuând nivelul său de asigurare materială. Guvernul astfel, prin intermediul instituţiei sale abilitate (pârâtului CNAS) nu face altceva decât să alinieze asigurarea socială al tuturor pensionarilor la acelaşi nivelul, or la aplicarea unui astfel de mecanism (formulă) de indexare diferenţiată pe parcursul a câtorva ani inevitabil se va ajunge la o pensie egalată pentru toţi pensionarii, şi această abordare distruge principiul obţinerii pensiei într-un cuantum proporţional contribuţiilor plătite la bugetul asigurărilor sociale.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudenţa sa a enunţat că, violarea principiilor egalităţii şi nediscriminării are loc atunci când se aplică un tratament diferenţiat între persoane plasate în situaţii analogice sau compatibile, fără să existe o justificare obiectivă şi rezonabilă, sau când există o disproporţie între scopul urmărit şi mijloacele folosite (Schalk şi Kopf c. Austriei 24.06.2010).

Reclamantul indică că, fiind beneficiar de pensie specială pentru vechimea în muncă, şi beneficiarii de alte categorii de pensii (pentru limita de vârstă, pentru dezabilitate e.t.c.) este analogică, or, în ambele cazuri este vorba de dreptul de a beneficia de coeficientul de indexare a pensiei egal cu rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător - această formulă de indexare prevăzută de lege este unică pentru toate categoriilor de pensionari, şi restricţionarea respectivului drept în privinţa reclamantului în comparaţie cu alţi beneficiari de pensie este discriminatorie.

Relatează reclamantul că, modul prin care a fost recalculată (indexată) de către CNAS pensia din 01 aprilie 2023, sub limita de 15%, stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, a constituit suma de 22850 lei, or, aplicând coeficientul indexării 15% la întregul cuantum al pensiei de care beneficia până la 01.04.2023, suma pensiei urma să fie 24242 lei.

Astfel constată că diferenţa este una considerabilă şi lipsirea sa de această diferenţă diminuează capacitatea de a se opune inflaţiei existente, de a menţine performanţa traiului decent la acelaşi nivel calitativ care i-a fost oferit la momentul

obţinerii dreptului la pensie, şi afectează dreptul său la asistenţă şi protecţie socială garantat de stat.

În opinia reclamantului, calculul de indexare a pensiei sale în baza coeficientului diminuat stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, a fost efectuat de CNAS cu nerespectarea art. 16 din Constituţie, coroborat cu art. 46; 47 din Constituţie, precum şi condiţiilor referitoare la caracterul rezonabil şi proporţional al restrângerii dreptului prevăzut de art. 54, al. (2) din Constituţie şi art. 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, care garantează pensionarilor dreptul necondiţionat la indexare anuală a pensiilor.

Or, în cazul în care, potrivit datelor statistice, economia Republicii Moldova este în continuă creştere, bugetul de stat înregistrează venituri care permite statului majorarea esenţială a salariilor funcţionarilor publici şi realizarea modificărilor Bugetului de Stat în sensul majorării, restrângerea dreptului la o viaţă decentă a pensionarului necesită a fi motivată, în caz contrar sunt încălcate principiile potrivit cărora – „Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare” - art. 47 din Constituţie.

Reclamantul menționează că, un alt capăt de pretenţii în prezenta acţiune este bazat pe cererea legitimă la o indexare corespunzătoare (proporţională) nivelului de inflaţie, după cum prevede art. 13 din Legea nr. 156/1998, şi nu la indexarea în cuantumul stabilit de Guvern (15%), care este diminuat în comparaţie cu cel prevăzut de lege.

Potrivit calculelor CNAS, a primit pensia indexată în baza coeficientului subminat de 15%, stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, în mărime de 22850 lei, or, aplicând coeficientul indexării corespunzător celui prevăzut de art. 13 din Legea nr. 156/1998, suma pensiei ar constitui 27404 lei, astfel diferenţa este una considerabilă şi lipsirea sa de această diferenţă diminuează capacitatea sa de a corespunde în mod adecvat creşterii preţurilor de consum (inflaţiei), diminuând nivelul de asigurare materială, dreptul la asistenţă şi protecţie socială garantat de Stat, aducând atingere posibilităţii mele de a trăi decent.

Reclamantul menționează că articolul 13 alin. (1) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr.357 din 22.12.2022, stabileşte o restricţie, prin derogare de la art.13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie rognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.

Relatează că, caracter de restrângere comportă şi art. 6 din Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, care stabileşte că „coeficientul de indexare se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023”.

Prin dispoziţiile articolului 13 din Legea nr.357 din 22.12.2022 şi articolul 6 din Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, autorităţile statului au instituit o restricţie suplimentară, aplicabilă la calcularea coeficientului de indexare a pensiilor pentru data de 01caprilie 2023, şi au stabilit nivelul de creştere a pensiilor în funcţie de „creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021”, prin derogare de la art. 13 din Legea nr.156/1998, care raporta indexarea la „creşterea preţurilor de consum (inflaţiei) în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabileşte de către Guvern”.

Reclamantul indică faptul că, având în vedere realităţile naţionale şi indicatorii inflaţiei pe economie, se impune ca indexarea pensiilor să se extindă şi asupra valorii de referinţă care îl vizează în calitatea sa de pensionar, şi nivelul creşterii (indexării) pensiei urmează a fi realizat prin aplicarea parametrilor corelativi nivelului de inflaţie, şi nu prin raportare la indicatori de creştere a Bugetului asigurărilor sociale, care se prezintă a fi un indiciu neobiectiv şi manipulatoriu, odată ce numărul persoanelor asigurate de la acest Buget poate varia de la an la an. Urmează a se lua în consideraţie că, „Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare” - art. 47 din Constituţie.

Astfel că, dreptul la prestaţii de asistenţă socială în coroborare cu jurisprudenţa Curţii Europene în materia aplicării art. 1 din Protocolul nr. 1, se asimilează unui drept de proprietate şi orice limitare a acestuia reprezintă o ingerinţă în exercitarea dreptului de proprietate.

În articolul 13, alin. (1) din Legea nr.357 din 22.12.2022, precum şi în art. 6 din Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023 nu sunt indicate motivele şi necesităţile care au determinat restricţionarea aplicării prevederilor art.13 din Legea nr. 156/1998, deşi potrivit datelor statistice economia statului se află în continuă creştere.

În opinia reclamantului, nemotivarea şi lipsa unei argumentări în aplicarea restrângerilor la realizarea drepturilor patrimoniale, contravine prevederilor art. 54, al. (2) din Constituţie – exerciţiul drepturilor şi libertăţilor nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internaţional şi sînt necesare în interesele securităţii naţionale, integrităţii teritoriale, bunăstării economice a ţării, ordinii publice, în

scopul prevenirii tulburărilor în masă şi infracţiunilor, protejării drepturilor, libertăţilor şi demnităţii altor persoane, împiedicării divulgării informaţiilor confidenţiale sau garantării autorităţii şi imparţialităţii justiţiei

Prin urmare, o restrângere a drepturilor garantate de Constituţie trebuie să fie prevăzute de Lege, să fie necesară şi corespunzătoare scopurilor menţionate la art. 54, al. (2) din Constituţie, să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o şi să nu aducă atingere substanţei dreptului de proprietate. Or, în lipsa unui interes public legitim, în cazul în care cuantumul unui drept ce reprezintă venitul bănesc cuvenit asiguratului social de stat este redus sau anulat, această măsură constituie o ingerinţă în exercitarea dreptului de proprietate, care trebuie să fie justificată.

Având în vedere că restrângerea aplicată de CNAS şi instituită de Legislativ şi Guvern modifică formula de indexare anuală a pensiei reclamantului prin diminuare în raport cu aşteptările legitime, reţine incidenţa articolelor 46, 47, 54 din Constituţie - considerând că i-a fost lezat dreptul constituţional la proprietate, la asistenţă şi la protecţie socială, dreptul de a cunoaşte motivele restricţiilor aplicate asupra unui drept Constituţional ce-i aparţine, care este incident în toate cazurile în care se pretinde apărarea dreptului la pensie.

Consideră reclamantul că indexarea pensiei realizată de CNAS pentru data de 01.04.2023, în baza articolului 13 alin. (1) din Legea nr.357 din 22.12.2022 şi articolului 6 din Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, au diminuat drepturile sale sociale şi contravin articolelor 46, 47, 54 al Constituţiei Republicii Moldova.

Menționează reclamantul că a fost limitat condiţionat de dreptul de a beneficia de o indexare a pensiei potrivit art. 13 din Legea nr. 156/1998 cu coeficientul indexării 30% (potrivit datelor statistice afişate pe pagina oficială Biroul Naţional de Statistică a Republicii Moldova https://statistica.gov.md/ro/evolutia-preturilor-de-consum-in-republica-moldovain-luna- decembrie-9485_60264.html), potrivit căruia pensia sa ar fi constituit 27404 lei. Diferenţa este una considerabilă şi lipsa ei diminuează capacitatea sa de a supravieţui, aducând atingere dreptului la un trai decent asigurat prin asistenţă şi protecţie socială garantat de Stat.

Reclamantul solicită anularea deciziei de soluţionare a cererii prealabile; obligarea Casei Naţionale de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia (21080 lei), indexându-l cu sporul de 15%, şi să-i plătească reclamantului pensia indexată în mărime de 24.242 lei, începând cu data de 01.04.2023; obligarea Casei Naţionale de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia (21080 lei), indexându-l cu sporul de 30%, şi să-i plătească reclamantului pensia indexată în mărime de 27.404 lei, începând cu data de 01.04.2023.

Reprezentantul pârâtului Casa Naţională de Asigurări Sociale, în cadrul examinării cauzei, acţiunea înaintată de reclamant nu a recunoscut-o, solicitând respingerea acesteia.

În motivarea poziţiei sale, s-a indicat faptul că, în conformitate cu art.3 al Legii nr.489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, sistemul public de asigurări sociale se organizează și funcționează avînd ca principii de bază:

a) principiul unicității, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public bazat pe aceleași norme de drept;

b) principiul egalității, care asigură tuturor participanților la sistemul public - contribuabili și beneficiari - un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

c) principiul solidarității sociale, inter și intragenerații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază

de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege;

d) principiul obligativității, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor;

e) principiul contributivității, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;

f) principiul repartiției, potrivit căruia resursele bugetului asigurărilor sociale de stat se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public, conform legii;

g) principiul autonomiei, potrivit căruia sistemul public se administrează de sine stătător, pe baza legii;

h) principiul imprescriptibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie;

i) principiul incesibilității, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Mai indică că, potrivit art. 5 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative (1) în funcție de caracterul lor, normele juridice se împart în generale, speciale și derogatorii. (2) Normele juridice generale sînt aplicabile fie tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fie unor categorii de raporturi sau de subiecți, fără a-și pierde caracterul de generalitate. (3) Normele juridice speciale sînt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. în caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială. (4) Normele juridice derogatorii sînt diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie și sînt aplicabile unei situații determinate. În caz de divergență între o

normă generală sau specială și o normă derogatorie, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma derogatorie.

Face trimitere pârâtul și la art.7 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, care prevede expres că, (1) Forța juridică a actelor normative se stabilește în funcție de competența și statutul autorității publice emitente, precum și de categoria actului. Limitele de competență privind adoptarea, aprobarea sau emiterea actelor normative sînt stabilite de Constituția Republicii Moldova, de Legea nr. 13 6/2017 cu privire la Guvern și de alte acte normative. (2) Actul normativ cu forță juridică superioară poate modifica sau abroga un act normativ cu forță juridică inferioară al aceluiași emitent. în cazul modificării exprese a actului inferior, modificarea are aceeași forță juridică ca și actul modificat. (3) În cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis, cu excepția situațiilor prevăzute la art.5 alin.(3) și (4).

Conform prevederilor art. 13 al Legii nr. 156/1998, privind sistemul public de pensii, pensiile se indexează anual la 1 aprilie, coeficientul de indexare constituie rata inflației la sfârșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabilește de către Guvern.

Potrivit art. 13 din Legea nr. 357/2022 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023, prin derogare de la art. 13 din Legea nr. 156/1998, în cazul indexării pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăși creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 față de anul 2021 și se va aplica doar acelei părți din pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern.

Pârâtul indică faptul că, în conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, atât Legea nr. 156/1998, privind sistemul public de pensii cât și Legea nr. 357/2022 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 sunt două legi organice care au aceeași putere juridică.

Menționează pârâtul că, Legea bugetului de asigurări sociale de stat este o lege anuală. Or, prevederile articolului 13 din Legea BASS pentru anul 2023 este normă derogatorie (art.5 alin. (4)), fiind în coroborare cu faptul că este ultimul act normativ adoptat (art.7 alin. (3)).

În conformitate cu pct. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 148/2023 cu privire la indexarea prestațiilor sociale, având în vedere creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2022 față de anul 2021, coeficientul indexării de la 01.04.2023 constituie 15%.

Astfel, pensia reclamantului de la 01.04.2023 a fost indexată cu 15% conform legislației naționale în vigoare, solicitarea acestuia privind indexarea pensiei cu 30,2%, fiind lipsită de un suport legal pertinent și concludent în acest sens.

Explică pârâtul că, legislația în vigoare nu prevede indexarea pensiei în forma invocată de reclamant, și anume indexarea acesteia cu 30,2%.

Atrage atenția, că sistemul public de asigurări sociale obligatorii este un sistem organizat de stat pe principiul contributivității obligatorii, prin care se realizează constituirea de fonduri și plata de prestații sociale, respectiv pensia de asigurări sociale este un drept bănesc cuvenit asiguratului, în condițiile Legii privind sistemul public de pensii, corelativ obligațiunilor privind plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat.

Remarcă pârâtul faptul că, la moment, nu există vreo prevedere legală, potrivit căreia Casa Națională de Asigurări Sociale ar avea obligația să indexeze prestațiile sociale în dependență de creșterea prețurilor de consum.

Or, legiuitorul stabilește coeficientul de indexare în raport cu creșterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul în gestiune față de anul precedent.

Face trimitere pârâtul și la Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20.12.2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, care a reținut că un atribut al statului de drept constituie caracterul său social, cunoscut în doctrină sub denumirea de stat providențial (Welfare State) art. 1 din Constituție, printre caracterele de bază ale statului Republica Moldova, nu consacră expres caracterul său social, însă el decurge din art. 126, care stipulează bazele economiei: „Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială”.

Caracterul social al statului presupune instituirea unui sistem politic, care ar permite adoptarea unor măsuri adecvate pentru redistribuirea bunurilor conform principiilor echității sociale, astfel încât toți membrii societății să posede un minim garantat de asigurare socială conform art. 47 din Constituție. În acest context Curtea a reiterat concluzia expusă în Avizul nr. 1 din 17.03.1997 asupra proiectului de lege privind modificarea unor articole din Constituția RM despre obligația constituțională a statului de a lua măsuri adecvate pentru asigurarea necesităților vitale ale cetățenilor săi, inclusiv în situații excepționale.

Curtea a apreciat că volumul asistenței sociale acordate de stat pentru satisfacerea nevoilor sociale ale persoanei, ce decurg din dreptul concret, este dependent atât de resursele economice și financiare a statului, cât și de contribuțiile persoanei la fondul de asigurări sociale. Or, este evidentă și justificată diferența garanțiilor sociale ce există între statele cu diferite niveluri de dezvoltare economică. Cele enunțate, permit Curții Constituționale să constate că Legea

Supremă nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială. Volumul de asigurare socială a persoanei peste minimul necesar, din care fac parte pensiile acordate în condiții speciale, poate fi modificat cu titlu de excepție în funcție de mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat și ale bugetului de stat.

În susținerea constatărilor expuse în §§44-45 și 48 ale hotărârii, Curtea citează prevederile art. 2 alin. 1 al Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, prin care Republica Moldova s-a angajat să acționeze „atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, folosind la maximum resursele sale disponibile pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute de Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative".

Curtea a relevat că prevederea relatată a tratatului obligă statul să depună toate eforturile pentru exercitarea drepturilor sociale garantate de Pact. Aceste eforturi, însă, urmează a fi raportate la posibilitățile economice și financiare ale statului.

Art. 47 al Constituției reglementează condițiile generale ale traiului decent asigurate de stat, printre care serviciile sociale necesare, precum este indexarea pensiei, care constituie obiectul sesizărilor examinate.

În acest sens, Curtea a reținut că art. 47 al Constituției garantează un minim de asigurare socială acordat tuturor persoanelor, realizarea cărora permite menținerea unui echilibru social între păturile sociale ale populației. Avantajele sociale, acordate de stat unor categorii de persoane cu care statul are raporturi speciale de muncă, nu constituie obiectul normei în cauză, impunându-se mai mult în sfera obligațiilor suplimentare asumate de stat.

Curtea reține că statul dispune de o marjă largă de apreciere în domeniul drepturilor sociale, iar drepturile prevăzute de art. 47 din Constituție nu garantează cuantumul exact al acestora, inclusiv al pensiei.

Menționează pârâtul că pretențiile invocate de către reclamant în cererea dedusă judecății sunt absolut neîntemeiate, or, CNAS, la indexarea pensiilor cu 15%, începând cu 01.04.2023, a acționat în strictă conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Pârâtul Casa Națională de Asigurări Sociale a solicitat respingerea integrală a acțiunii reclamantului Petrov Ruslan, ca fiind neîntemeiată.

Reclamantul Petrov Ruslan, fiind înştiinţat legal despre locul, data şi ora şedinţei de judecată, nu s-a prezentat, însă prin cererea de chemare în judecată a solicitat examinarea cauzei în lipsa sa, din care considerente, instanţa a apreciat ca fiind posibilă examinarea pricinii în lipsa acestuia.

Reprezentantul pârâtului Casa Națională de Asigurări Sociale, Vîlcu Elena, împuternicită în baza procurii nr. 3360 din 11 martie 2024, în cadrul examinării

cauzei s-a prezentat, nu a recunoscut acțiunea depusă de reclamant, solicitând respingerea integrală a acesteia.

Aprecierea instanței :

Analizând explicațiile părţilor, examinând acțiunea depusă, studiind probele administrate în ansamblul şi interconexiunea lor, normele legii aplicabile, instanța de judecată a ajuns la concluzia că acțiunea reclamantului Petrov Ruslan, este întemeiată şi pasibilă de admis parțial, din următoarele considerente.

Noţiunea de „act administrativ" este reglementată în legislația națională, cât şi în Rezoluţia (77) 31 Cu privire la protecţia individului faţă de actele autorităţilor administrative, adoptată de Comitetul de Miniştri al Consiliului Europei la 28 septembrie 1997, statuează că, actul administrativ este o manifestare juridică unilaterală de voinţă, cu caracter normativ sau individual, din partea unei autorităţi publice în vederea organizării executării sau executării în concret a legii, actul administrativ desemnează orice măsuri individuale sau decizii luate în cadrul exercitării autorităţii publice, susceptibile de a afecta direct drepturile, libertăţile sau interesele persoanelor fizice sau juridice şi care nu este un act îndeplinit în cadrul exercitării unei funcţii judiciare.

În sensul art.20 și art.189 alin.(1) Cod administrativ, orice persoană poate înainta o acțiune în contencios administrativ, dacă revendică încălcarea prin activitatea administrativă a unei autorități publice a unui drept legitim sau a unei libertăți stabilită prin lege.

Cu privire la acțiunea în contencios administrativ decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform Codului administrativ.

Potrivit art.5 Cod administrativ, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

Conform art.10 alin. (1) din Codul administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

În corespundere cu art.11 alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, actul administrativ individual defavorabil este actul care impune destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat.

Cu aplicabilitatea la cauza dedusă judecății, instanța notează că, reclamantul solicită obligarea Casei Naţionale de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia, indexându-l cu sporul de 15%.

În acest sens, instanța de judecată reține că, admisibilitatea acțiunii în contencios administrativ este condiționată *inter alia* de revendicarea de către reclamant a încălcării unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice.

Conform art.17 Cod administrativ, prevede că, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Potrivit art.39 Cod administrativ, (1) Controlul judecătoresc al activității administrative este garantat şi nu poate fi îngrădit. (2) Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.

Instanța menționează că la art.17 se dă noțiunea dreptului vătămat, în sens material, iar noțiunea ”revendică încălcarea” din dispozițiile normelor art.189 și art.207 alin.(1) lit.e) Cod administrativ, relevă un aspect procesual și se referă la dreptul reclamantului de a înainta acțiunea în contencios administrativ.

Reclamantul are dreptul la înaintarea acțiunii în contencios administrativ ori de câte ori se deduce la o examinare în prima facie - circumstanțele din cererea sa, acte, dosar administrativ etc. – probabilitatea (posibilitatea) lezării unui drept al său prin acțiunile autorității publice.

În corespundere cu art. 208 alin. (1) Cod administrativ, în cazurile prevăzute de lege, până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ, se va respecta procedura prealabilă.

În sensul enunțat, se constată că, adresarea în instanța de contencios administrativ a fost precedată de adresarea reclamantului Petrov Ruslan, la data de 28 aprilie 2023 a înaintat pârâtului CNAS cerere prealabilă solicitând emiterea unei decizii, prin care reclamantului Ruslan Petrov să-i fie indexată pensia la situaţia din 01.04.2023, prin aplicarea coeficientului creşterii de 15%, stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, la mărimea de 24242 lei.

Prin răspunsul CNAS din *****, nr. *****, reclamantul a fost informat despre faptul că cererea privind indexarea pensiei în baza Hotărârii Guvernului nr. 148 din 22.03.2023 se readresează după competenţă Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale.

Respectiv, calea prealabilă a fost respectată de către reclamant.

Potrivit art. 191 alin. (1) Cod administrativ, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (2) şi (3), judecătoriile soluționează în fond toate acțiunile în contencios administrativ.

Prin prisma prevederilor art.191 alin.(1) Cod administrativ, controlul de legalitate a actelor Casei Naționale de Asigurări Sociale este de competența Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, or, actele contestate nu se regăsesc în excepțiile de la alin.(2) și (3) a art.191 Cod administrativ.

Astfel, acțiunea în contencios administrativ este înaintată de reclamant cu respectarea competenței jurisdicționale și teritoriale.

Drept urmare, instanța de judecată a constatat că motive de inadmisibilitate în conformitate cu prevederile art. 207 alin. (2) din Codul administrativ în privința acțiunii de contencios administrativ înaintată de Petrov Ruslan nu se regăsesc, prin urmare, acțiunea este admisibilă.

Conform art. 206 Cod administrativ, (1) O acţiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru: a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acţiune în contestare); b) obligarea autorităţii publice să emită un act administrativ individual (acţiune în obligare); c) impunerea la acţiune, la tolerare a acţiunii sau la inacţiune (acţiune în realizare); d) constatarea existenţei sau inexistenţei unui raport juridic ori nulităţii unui act administrativ individual sau a unui contract administrativ (acţiune în constatare); sau e) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ normativ (acţiune de control normativ). (2) Acţiunea în constatare prezumă existenţa unui interes îndreptăţit pentru constatarea solicitată. Acţiunea în constatare nu poate fi înaintată dacă reclamantul îşi poate sau şi-ar putea revendica drepturile printr-o altă acţiune prevăzută la alin. (1), cu excepţia situaţiei cînd se urmăreşte constatarea nulităţii unui act administrativ individual sau normativ.

Controlul judecătoresc al legalității actelor administrative, presupune apărarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor, împotriva abuzurilor administrației publice, în condițiile legii contenciosului administrativ. Acest control se înfăptuiește de către instanțele de judecată în condițiile legii privind organizarea judecătorească. Întru elucidarea subiectului privind realizarea controlului judecătoresc se impune conceptul competenței, în baza căruia se realizează respectivul control. Pornind de la scopul primordial al instituției contenciosului administrativ care este prestabilit de legiuitor și care presupune contracararea abuzurilor şi exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept.

Or, reieșind din dreptul subiectiv al subiectului afectat, care la fel a fost predeterminat de legiuitor și care a fost formulat astfel - orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate

publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins şi repararea pagubei ce i-a fost cauzată.

Astfel, obiect al examinării prezentei cauze în instanța de contencios administrativ îl constituie verificarea legalității acțiunilor Casei Naționale de Asigurări Sociale vizavi de indexarea pensiei reclamantului.

Circumstanțele faptice ce au importanță pentru soluționarea cauzei, stabilite în cadrul examinării pricinii, pot fi rezumate în felul următor:

Reclamantul Petrov Ruslan este judecător în demisie, fiind beneficiar de pensie pentru vechime în muncă, în baza deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 09/2022/30310 din 22.11.2022, determinându-i-se cuantumul pensiei în mărime de 21080 lei.

La data de 04 aprilie 2023, reclamantul a primit pensia indexată în mărime de 22850 lei.

După cum s-a constatat, Casa Naţională de Asigurări Sociale a indexat pensia reclamantului doar în partea care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023, care constituie 11.700 lei, în baza articolului 13 alin. (1) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357/2022.

Manifestând dezacordul cu cuantumul pensiei indexate, reclamantul la data de 28 aprilie 2023 a înaintat pârâtului CNAS cerere prealabilă solicitând emiterea unei decizii, prin care să fie indexată pensia la situaţia din 01.04.2023, prin aplicarea coeficientului creşterii de 15%, stabilit prin Hotărârea Guvernului nr. 148 din 22.03.2023, la mărimea de 24242 lei.

Prin răspunsul CNAS din *****, nr. *****, reclamantul a fost informat despre faptul că cererea privind indexarea pensiei în baza Hotărârii Guvernului nr. 148 din 22.03.2023 se readresează după competenţă Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale.

Astfel, reclamantul Petrov Ruslan a depus prezenta acțiune în instanța de judecată, solicitând anularea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din *****, emis pe marginea cererii prealabile și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia (21 080 lei) (douăzeci și unu mii optzeci) lei, indexându-l cu sporul de 15 (cincisprezece) % și să-i plătească reclamantului pensia indexată în mărime de 24 242 (douăzeci și patru mii două sute patruzeci și doi) lei, începând cu data de 01.04.2023, precum și obligarea Casei Naţionale de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia (21080 lei), indexându-l cu sporul de 30%, şi să-i plătească

reclamantului pensia indexată în mărime de 27.404 lei, începând cu data de 01.04.2023.

În conformitate cu prevederile art.20 alin.(1) din Codul administrativ, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Conform art.189 alin.(1) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Instanța notează că unul dintre principiile procedurii de contencios administrativ potrivit art. 36 din Codul administrativ, constituie principiul supremației dreptului, care prevede că instanța de judecată competentă să soluționeze acțiunile în contencios administrativ este obligată să respecte principiul supremației dreptului, în conformitate cu care demnitatea omului, drepturile şi libertățile lui sunt considerate valori supreme şi sunt garantate de stat.

Instanțele de judecată competente aplică principiul supremației dreptului cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Conform jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului instanța de judecată, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii (cauza Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09 decembrie 1994 §27).

După cum cu certitudine s-a stabilit, reclamantul Petrov Ruslan, începând cu data de 22 noiembrie 2022 beneficiază de pensie pentru vechime în muncă ca judecător.

Reclamantul la data de 28 aprilie 2023 a înaintat pârâtului CNAS cerere prealabilă solicitând emiterea unei decizii, prin care să fie indexată pensia la situaţia din 01.04.2023, prin aplicarea coeficientului creşterii de 15%.

Prin răspunsul CNAS din *****, nr. *****, reclamantul a fost informat despre faptul că cererea privind indexarea pensiei, se readresează după competenţă Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale.

Nefiind de acord cu răspunsul primit, reclamantul a depus prezenta acțiune în instanța de judecată, solicitând, *inter alia*, anularea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale din 11 mai 2023.

Conform art. 13 alin. (1) și (2) din Legea nr. 156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii, pensiile se indexează anual la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie rata inflației la sfârșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabilește de către Guvern.

Potrivit art. 1 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 08 iulie 1999, Casa Naţională de Asigurări Sociale (denumită în continuare Casa Naţională) este autoritate administrativă centrală în subordinea Guvernului, care administrează şi gestionează sistemul public de asigurări sociale.

În corespundere cu art. 43 alin. (1) din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 08 iulie 1999, Casa Naţională administrează sistemul public de asigurări sociale şi gestionează bugetul asigurărilor sociale de stat prin contul unic trezorerial al Ministerului Finanţelor.

Art. 49 alin. (1) lit. j) din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 08 iulie 1999, statuează că, în aplicarea prevederilor prezentei legi, Casa Naţională îndeplineşte următoarele atribuţii: j) asigură evidenţa drepturilor şi obligaţiilor de asigurări sociale la nivel naţional pe baza codului personal de asigurări sociale.

După cum rezultă din răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din *****, emis pe marginea cererii prealabile, cererea reclamantului nu a fost examinată, dar readresată unei alte autorități – Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Instanța menționează faptul că, prin prisma prevederilor Legii privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 08 iulie 1999, anume Casa Naţională de Asigurări Sociale este autoritate administrativă care administrează şi gestionează sistemul public de asigurări sociale, inclusiv pensiile.

Respectiv, redirecționarea cererii reclamantului este lipsită de temei legal, or, pensia a fost stabilită de Casa Naţională de Asigurări Sociale, indexarea a fost realizată tot de către CNAS, astfel, și cererea prealabilă urma a fi examinată de autoritatea emitentă a deciziei de indexare – CNAS, readresarea cererii fiind făcută contrar normelor legale.

Având în vedere cele menționate, instanța ajunge la concluzia de a admite cerința reclamantului și a anula răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din *****, emis pe marginea cererii prealabile, ca fiind ilegal.

Conform art. 13 ale Legii privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, (1) Pensiile se indexează anual la 1 aprilie. (2) Coeficientul de indexare constituie rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabileşte de către Guvern. (3) Suplimentul de solidaritate reprezintă o componentă a pensiei care nu se indexează. Cuantumul acestuia variază anual în funcţie de indexarea şi majorarea pensiei calculate şi de evoluţia pensiei minime.

Instanța reține și faptul că, potrivit art. 13 ale Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022, prin derogare de la art. 13 din Legea nr.156/1998 privind sistemul public de pensii, în cazul indexării

pensiilor din aprilie 2023, coeficientul de indexare nu va depăşi creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 faţă de anul 2021 şi se va aplica doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023. Mărimea coeficientului de indexare va fi aprobată de Guvern. Prin derogare de la art. 7 alin. (6) din Legea nr.133/2008 cu privire la ajutorul social, în cazul indexării din aprilie 2023 a venitului lunar minim garantat, coeficientul de indexare va constitui creşterea procentuală a veniturilor proprii ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2022 în raport cu anul 2021.

După cum cu certitudine s-a constatat, autoritatea publică Casa Națională de Asigurări Sociale, Oficiul teritorial Cahul, prin decizia sa, a indexat pensia reclamantului, doar acelei părţi din pensie care nu depăşeşte salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023, fiind stabilită pensia în mărime de 22850 lei, pe când, în situația indexării pensiei cu 15 %, după cum solicită reclamantul, urma a fi stabilită pensia în cuantum de 24242 lei.

În sensul art.46 din Convenţia Europeană, hotărîrile CEDO au forţă obligatorie. În conformitate cu prevederile acestui articol, înaltele părţi contractante s-au angajat să se conformeze hotărîrilor definitive ale Curţii în litigiile în care ele sunt părţi. Adică, interpretările CEDO cuprinse în hotărîrile sale, adoptate în privinţa Republicii Moldova, sînt obligatorii pentru instanţele judecătoreşti. Totodată, instanţele judecătoreşti, în scopul respectării drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, urmează să ia în considerare şi jurisprudenţa CEDO stabilită în hotărîrile sale în raport cu alte state – părţi la Convenţia Europeană. În această ordine de idei, instanţele judecătoreşti vor aplica jurisprudenţa CEDO în cazul în care circumstanţele cauzei ce se examinează sînt similare circumstanţelor care au fost examinate de către CEDO şi asupra cărora aceasta s-a pronunţat.

Instanța reține că, potrivit art.46 din Convenţia Europeană, hotărîrile CEDO au forţă obligatorie. În conformitate cu prevederile acestui articol, înaltele părţi contractante s-au angajat să se conformeze hotărîrilor definitive ale Curţii în litigiile în care ele sunt părţi. Adică, interpretările CEDO cuprinse în hotărîrile sale, adoptate în privinţa Republicii Moldova, sînt obligatorii pentru instanţele judecătoreşti.

În același timp, instanţele judecătoreşti, în scopul respectării drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, urmează să ia în considerare şi jurisprudenţa CEDO stabilită în hotărîrile sale în raport cu alte state – părţi la Convenţia Europeană. În această ordine de idei, instanţele judecătoreşti vor aplica jurisprudenţa CEDO în cazul în care circumstanţele cauzei ce se examinează sînt similare circumstanţelor care au fost examinate de către CEDO şi asupra cărora aceasta s-a pronunţat.

Conform art. 4 alin. (3) Cod Civil, legislația civilă se interpretează și se aplică în concordanță cu Constituția Republicii Moldova, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

În corespundere cu art. 2 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească soluţionează cauzele civile în temeiul Constituţiei Republicii Moldova, al tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, al hotărîrilor şi deciziilor Curţii Europene a Drepturilor Omului, al hotărîrilor Curţii Constituţionale, al legilor organice şi ordinare, al hotărîrilor Parlamentului, al decretelor Preşedintelui Republicii Moldova, al hotărîrilor și ordonanţelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorităţi administrative centrale şi ale autorităţilor administraţiei publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanţa aplică uzanţele dacă acestea nu contravin ordinii publice şi bunelor moravuri.

Instanța menționează în acest sens faptul că, potrivit art. 54 din Constituția Republicii Moldova, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi cetăţeanului. Exerciţiul drepturilor şi libertăţilor nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internaţional şi sînt necesare în interesele securităţii naţionale, integrităţii teritoriale, bunăstării economice a ţării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă şi infracţiunilor, protejării drepturilor, libertăţilor şi demnităţii altor persoane, împiedicării divulgării informaţiilor confidenţiale sau garantării autorităţii şi imparţialităţii justiţiei. Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restrângerea trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o şi nu poate atinge existenţa dreptului sau a libertăţii.”

Potrivit art. 4 din Constituția RM, dispoziţiile constituţionale privind drepturile şi libertăţile omului se interpretează şi se aplică în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte şi legile ei interne, prioritate au reglementările internaţionale.

În corespundere cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Instanța notează că, Curtea Europeană a reținut că plata contribuțiilor la un fond de asigurări sociale poate crea un drept de proprietate protejat de articolul 1

din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană (a se vedea Doğan v. Turcia, 16 februarie 2021. Reducerea sau întreruperea plății unei pensii poate constitui o ingerință în folosirea nestingherită a bunurilor care trebuie justificată (Krajnc v. Slovenia, 31 octombrie 2017, § 40).

În aceeași ordine de idei, Curtea Europeană a subliniat faptul că reducerea salariilor, indemnizațiilor, sporurilor și pensiilor poate fi justificată de existența unei crize excepționale fără precedent în istoria recentă a Greciei (a se vedea Koufaki și ADEDY v. Grecia, 7 mai 2013, § 37).

A se reține ca fiind relevante la caz și constatările Curții Europene, care a notat că reducerea temporară și progresivă a pensiilor poate fi justificată dacă face parte dintr-un set mai larg de măsuri generale de austeritate, care au fost determinate de un motiv obiectiv (a se vedea Žegarac și alții v. Serbia (dec.), 17 ianuarie 2023, § 98). În speță, pensiile reclamanților au fost reduse temporar, iar autoritățile statului au explicat că pentru a reduce deficitul bugetar ridicat și pentru a menține sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii, au trebuit să introducă măsuri de austeritate permanente și temporare, inclusiv suspendarea temporară a indexării pensiilor și o reducere temporară a sumelor plătite pentru pensiile de stat și pentru salariile funcționarilor publici (a se vedea Žegarac și alții v. Serbia, §§ 6-7).

Instanța reține la caz și constatările Curții Constituționale expuse în hotărârea nr. 3 din 18 ianuarie 2019, unde la pct. 44, s-a indicat că, de vreme ce legislativul a hotărât să acorde un drept care intră în câmpul de aplicare al unor articole din Constituție, trebuie să se asigure beneficiul exercițiului acestuia.

În același timp, conform constatărilor făcute de Curtea Constituțională în hotărârile nr. 25 din 6 noiembrie 2014, (pct. 109) și nr. 27 din 31 octombrie 2019 (pct. 66), micșorarea sumelor băneşti achitate persoanelor poate avea loc doar în condiţiile unei crize economico-financiare obiectiv existente şi recunoscută la nivel oficial, în cazul scăderii echitabile a plăților tuturora sau a majorităţii categoriilor de beneficiari, potrivit principiului solidarității.

Astfel, având în vedere constatările expuse în hotărârile Curții Constituționale nr. 25 din 6 noiembrie 2014, (pct. 109), nr. 3 din 18 ianuarie 2019 și nr. 27 din 31 octombrie 2019 (pct. 66), art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, precum și practica Curţii Europene a Drepturilor Omului, instanța conchide că, autoritatea publică - Casa Națională de Asigurări Sociale, indexând pensia pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, în cuantum redus, mai puțin de 15 %, a admis o ingerință în drepturile acestuia.

După cum rezultă din actele cauzei, nivelul pensiei reclamantului a fost indexat în cuantum de sub 15 %, în raport cu alți beneficiari de pensie pentru limită de vârstă, drept temei invocându-se prevederile art. 13 ale Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 nr. 357 din 22 decembrie 2022.

În acest sens, instanța reține constatările făcute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a indicat faptul că, în cazul în care suspendarea sau diminuarea pensiei nu a fost cauzată de modificări ale situației reclamantului, ci de modificări ale legii sau punerii sale în aplicare, acest fapt poate conduce la o ingerință în drepturile prevăzute de art. 1 din Protocolul nr. 1 [Béláné Nagy împotriva Ungariei (MC), pct. 86].

A se menționa că, orice ingerință din partea unei autorități publice la respectarea „bunurilor" poate fi justificată numai dacă servește unui interes public (sau general) legitim [(Béláné Nagy împotriva Ungariei (MC), pct. 113; (Lekić împotriva Sloveniei (MC), pct. 105].

În acest sens, marja de apreciere va fi, în special, largă atunci când, de exemplu, legile sunt adoptate în contextul schimbării regimului politic și economic (Valkov și alții împotriva Bulgariei, pct. 91); adoptarea de politici pentru a proteja banii publici (N.K.M. împotriva Ungariei, pct. 49 și 61); pentru a realoca fonduri [Savickas și alții împotriva Lituaniei (dec.)]; în contextul măsurilor de austeritate determinate de o criză economică majoră [Koufaki și Adedy împotriva Greciei (dec.), pct. 37 și 39; Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei (dec.), pct. 22; Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei (dec.), pct. 37].

Cu aplicabilitate la cauza dedusă judecății, instanța menționează că, autoritatea publică, a indexat limitativ cuantumul pensiei reclamantului, fără însă a demonstra că ingerința în dreptul reclamantului servește unui interes public, a îndeplinit cerința de legalitate și nu a fost arbitrară.

Mai mult, instanța notează că, reclamantul a fost lipsit permanent de un bun al său, o parte din pensie, or, măsura aplicată în privința acestuia nu este una temporară, dar permanentă, precum și nici nu a fost prevăzută o despăgubire pentru bunul pierdut, cum ar fi un eventual recalcul al sumei neachitate în termen.

A se menționa că, în baza art. 13 ale Legii privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, coeficientul de indexare constituie rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent, exprimată prin creşterea preţurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv faţă de aceeaşi lună a anului premergător.

Potrivit datelor prezentate de Biroul Național de Statistică pe pagina web oficială, rata inflaţiei la sfârşitul anului precedent (2022), a constituit circa 30 %.

În același timp, conform pct. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 148/2023 cu privire la indexarea prestațiilor sociale, s-a dispus indexarea pensiilor la 1 aprilie 2023 cu coeficientul indexării 15%.

Drept urmare, instanța conchide că, reclamantul este pus în situație de dublu dezavantaj.

Astfel, pe de o parte, deși rata inflației a constituit circa 30 %, indexarea pensiilor, va fi realizată cu coeficientul indexării de 15%, dintre care, coeficientul

de indexare se va aplica doar acelei părți din pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023.

În consecință, reclamantul va fi lipsit nu doar de dreptul la indexarea pensiei potrivit ratei inflației – 30 %, dar nu va beneficia nici de coeficientul scăzut de indexare de 15 %, în raport cu alți beneficiari de prestații sociale, ci doar în partea care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023.

Astfel, măsurile întreprinse față de persoana reclamantului, îl prejudiciază dublu, în raport cu alți beneficiari de prestații sociale, care vor beneficia de majorarea pensiei în cuantum de 15 %.

Faptul dat, în opinia instanței nu corespunde principiului proporționalității, iar ingerința admisă în drepturile reclamantului este disproporționată interesului urmărit.

Principiul proporționalității (art.29 Cod administrativ), impune ca orice măsură întreprinsă de autoritățile publice prin care se afectează drepturile sau libertățile prevăzute de lege să corespundă principiului proporționalității. O măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă: a) este potrivită pentru atingerea scopului urmărit în temeiul împuternicirii atribuite prin lege; b) este necesară pentru atingerea scopului; c) este rezonabilă. Măsura întreprinsă de autoritățile publice este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproporțională în raport cu scopul urmărit.

La fel, dreptul discreționar(art.137 Cod administrativ) presupune că în exercitarea dreptului discreționar atribuit, autoritățile publice trebuie să acționeze cu bună-credință în limitele legal stabilite şi cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul. Daca autoritatea publică poate decide discreționar şi doar una din mai multe consecințe juridice este legală, atunci dreptul discreționar al autorității publice se reduce la alegerea consecinței juridice/soluției legale.

Fiind analizată situația expusă supra, se conchide că, măsurile luate în raport cu dreptul reclamantului la pensiei, sunt disproporționate scopului legal urmărit, or, reclamantul este supus unor măsuri de austeritate excesive, în raport cu alte persoane care nu vor fi limitate în dreptul său la indexarea pensiei cu 15 %.

Instanța menționează faptul că, deși pârâtul a invocat precum că, coeficientul de indexare se va aplica doar acelei părți din pensie care nu depășește salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2023, măsura aplicată este exagerată în raport cu drepturile reclamantului, din moment ce reclamantul deja a fost supus unei măsuri de austeritate prin neindexarea pensiei în mărimea ratei inflației. Iar o dublă ingerință în dreptul reclamantului, nu a fost motivată în nici un mod de autoritatea publică pârâtă.

Potrivit art. 46 alin. (1) și (2) din Constituția RM, dreptul la proprietate privată, precum şi creanţele asupra statului, sînt garantate. Nimeni nu poate fi

expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire.

În acord cu art. 47 alin. (1) și (2) din Constituția RM, statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare. Cetăţenii au dreptul la asigurare în caz de: şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrîneţe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa lor.

Drept urmare, conducându-se de prevederile art. 46, 47 și 54 din Constituția Republicii Moldova, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, practica Curţii Europene a Drepturilor Omului, constatările făcute de Curtea Constituțională a RM, în hotărârile nr. 25 din 6 noiembrie 2014, (pct. 109), nr. 3 din 18 ianuarie 2019 și nr. 27 din 31 octombrie 2019 (pct. 66), instanța ajunge la concluzia că, acțiunea reclamantului în partea prin care se solicită obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia, în sensul indexării cu 15 % și să-i plătească reclamantului pensia indexată în mărime de 24 242 (douăzeci și patru mii două sute patruzeci și doi) lei, începând cu data de 01.04.2023, este întemeiată și urmează a fi admisă.

În partea ce ține de cerința reclamantului privind obligarea Casei Naţionale de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia (21080 lei), indexându-l cu sporul de 30%, şi să-i plătească reclamantului pensia indexată în mărime de 27.404 lei, începând cu data de 01.04.2023, instanța conchide că, aceasta urmează a fi respinsă.

Instanța menționează că, potrivit constatărilor Curții Constituționale nr. 140 din 26 octombrie 2023 : „Dată fiind situația economică a Republicii Moldova, care a afectat inclusiv sistemul de pensii, precum și necesitatea imperioasă a statului de a limita cheltuielile bugetare, Curtea constată că ingerința adusă prin norma în discuție urmărește interesul public general de a menține sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii din Republica Moldova. În concluzie, Curtea subliniază că norma în discuție nu prejudiciază esența dreptului la pensie al titularului, ci stabilește doar o reducere rezonabilă a coeficientului de indexare pentru anul 2023, în contextul deficitului financiar înregistrat.”

Astfel, având în vedere principiul proporționalității, limitele ingerinței în drepturile reclamantului în raport cu interesul public, instanța conchide că, cerința reclamantului în acest sens urmează a fi respinsă, dreptul acestuia fiind protejat prin admiterea cerinței de indexare a pensiei cu 15 %.

Potrivit art.224 alin.(1) lit. b) din Cod administrativ, examinînd acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă una dintre următoarele hotărîri: în baza unei acțiuni în contestare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual, precum și o eventuală decizie de soluționare a cererii prealabile, dacă acestea sînt ilegale și prin ele reclamantul este vătămat în drepturile sale.

Consecință a celor expuse supra, cererea de chemare în judecată depusă de Petrov Ruslan către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ și obligarea la emiterea actului administrativ, se admite parțial.

În conformitate cu art. 224 alin.1) lit. b) Cod administrativ, instanța de judecată,

hotărăște:

Cererea de chemare în judecată depusă de Petrov Ruslan către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ și obligarea la emiterea actului administrativ, se admite parțial.

Se anulează răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. ***** din *****, emis pe marginea cererii prealabile, ca fiind ilegal.

Se obligă Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze cuantumul pensiei pentru vechimea în muncă a reclamantului Ruslan Petrov, prin majorarea cuantumului acesteia (21 080 lei) (douăzeci și unu mii optzeci) lei, indexându-l cu sporul de 15 (cincisprezece) % și să-i plătească reclamantului pensia indexată în mărime de 24 242 (douăzeci și patru mii două sute patruzeci și doi) lei, începând cu data de 01.04.2023.

În rest, cererea de chemare în judecată se respinge ca neîntemeiată

Hotărârea poate fi atacată cu apel la Curtea de Apel Chișinău în termen de 30 zile de la pronunțarea dispozitivului, prin intermediul Judecătoriei Chișinău (sediul Râșcani).

Motivarea apelului se prezintă la instanţa de apel în termen de 30 de zile de la data notificării hotărârii motivate. Dacă se depune împreună cu apelul, motivarea apelului se depune la instanţa de judecată care a emis hotărârea contestată.

Președintele ședinței,
Judecător Guzun Corneliu